

Osobní údaje a politika otevřených výzkumných dat EK

Jak může pomoci OpenAIRE?

Informační materiál pro výzkumníky, administrátory a koordinátory projektů

Český překlad Personal data and the Open Research Data Pilot, prosinec 2016

Otevřená výzkumná data a EK

Termín otevřená data znamená, že data jsou volně dostupná, opětovně použitelná a opětovně šiřitelná. Politika otevřených výzkumných dat Evropské komise (EK) požaduje, aby od ledna 2017 ze všech projektů Horizontu 2020 byla data otevřeně přístupná. Politika se zaměřuje především na data a metadata, která jsou potřebná k validaci výsledků zveřejněných ve vědeckých publikacích, ale také na další data, specifikovaná v plánu managementu dat (data management plan, DMP).

Po řešitelích projektů EK vyžaduje, aby uložili výzkumná data do datových repozitářů a zajistili třetím stranám, aby mohly tato data těžit, využívat, reprodukovat a šířit.

V určitých případech koncept volného využití výzkumných dat může být v konfliktu s pravidly ochrany dat, zejména pokud se jedná o osobní údaje.

Co jsou osobní údaje?

Za osobní údaje se považuje "jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu."¹

Pravidla ochrany osobních údajů se uplatňují vždy, když se zpracovávají osobní data. "Zpracováním osobních údajů se rozumí zejména shromažďování, ukládání na nosiče informací, zpřístupňování, úprava nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace."²

Jak na osobní údaje?

Jak se vyrovnat s otevřeným přístupem a ochranou dat?

Je to problém?

Výzkumná data, zvláště v oblasti medicíny, biomedicíny a společenských věd, zahrnují často také osobní údaje. To znamená, že řada datových setů v jejich surové podobě nemůže být dostupných v režimu otevřeného přístupu tak, jak to vyžaduje politika. Rozpor požadavku na otevřená data se zákonem na ochranu osobních údajů je jedním z odůvodněných výjimek, kterou podmínky politiky připouštějí. Využití výjimky je jednou z možností, jak se vyhnout porušení práva. 1) výjimku lze uplatnit pouze na určitý datový set, kde je to nezbytné, projekt může produkovat jiné sety, které mohou být otevřeně zpřístupněny 2) i když datový set obsahuje osobní údaje, mohou být data sdílena např. když jsou patřičně anonymizována, nebo jsou sdílena cíleně pro určitou skupinu uživatelů.

Anonymním údajem je takový údaj, který buď v původním tvaru nebo po provedeném zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů.³

Anonymizace osobních údajů?

Nejlepší cestou, jak naplnit požadavky politiky a zároveň požadavky na ochranu osobních údajů, je cesta anonymizace výzkumných osobních dat předtím, než jsou otevřeně zpřístupněna.

Anonymizovaná data pak nejsou chápána jako osobní údaje, tudíž se na ně nevztahuje zákon o ochraně osobních údajů. Efektivní anonymizace musí zajistit, aby třetí strany nebyly schopny znovu identifikovat konkrétní

osoby z anonymizovaných data setů, např. tím, že data zkombinují s jiným zdrojem informací. Navíc anonymizace poskytuje další ochranu soukromí, která zamezuje třetím stranám, aby zjistily, která osoba je spojena s určitou vlastností, např. určitý zdravotní stav s vyšší mírou pravděpodobnosti nebo dokonce přímou spojitostí s osobou v publikovaném datovém setu. Je-li to možné, anonymizace je nejlepším řešením, jak se vyhnout porušení ochrany osobních údajů.

Již brzy: AMNESIA, služba vyvíjená v současnosti projektem OpenAIRE, která pomůže kurátorům s anonymizací dat.

Pozn:

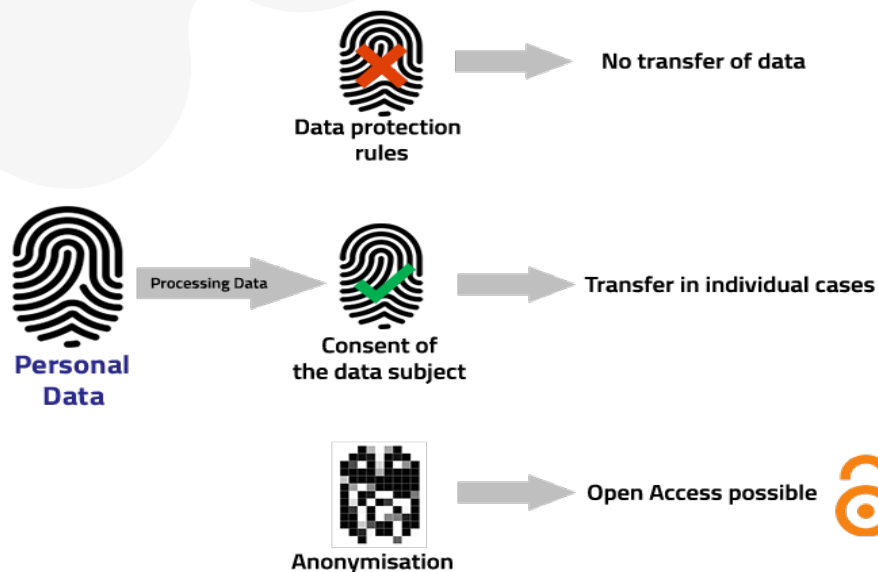
1. paragraf 4, odstavec a) Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
2. paragraf 4, odstavec e), tamtéž
3. paragraf 4, odstavec c), tamtéž

Co dělat, když není anonymizace možná?

Pokud není možná kompletní anonymizace dat, je vždy důležité z hlediska ochrany osobních údajů získat od subjektu údajů souhlas se zpracováním osobních údajů. Tím je myšlen svobodný a vědomý projev vůle subjektu údajů, jehož obsahem je svolení subjektu údajů se zpracováním osobních údajů.⁴

Nicméně získání souhlasu se zpracováním osobních údajů neznamena, že data mohou být zpřístupněna v režimu otevřeného přístupu. Avšak lze přinejmenším umožnit předávání osobních údajů třetí straně v individuálních případech.

Anonymizace osobní výzkumných dat je jedinou efektivní cestou, jak vyhovět požadavkům na ochranu osobních údajů a podmínkám politiky otevřených výzkumných dat EK.

Pozn:
4. paragraf 4, odstavec n) Zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

OpenAIRE

Školení a podpora otevřených dat

OpenAIRE, kromě toho, že nyní vyvíjí službu AMNESIA pro anonymizaci dat, poskytuje další zdroje informací: FAQ, webináře a webové stránky, lokální zástupce (tzv. NOADs) v členských zemích Evropské unie (pro Českou republiku zajišťuje Ústřední knihovna VŠB-TUO).

Všechny informace, včetně kontaktu na NOADs najdete na www.openaire.eu.

O projektu OpenAIRE

Infrastrukturu OpenAIRE financuje Evropská komise na podporu své politiky a pravidel otevřeného přístupu.

Další informace a kontaktní údaje naleznete na:

www.openaire.eu

Užitečné odkazy

OpenAIRE Open Data Resources:
<http://www.openaire.eu/opendatapilot>

EC's Guide on Open Access to Scientific Publications and Research Data in Horizon 2020:
<http://bit.ly/H20200AGuideEN>

EC's Guidelines on Data Management in Horizon 2020:
<http://bit.ly/H20200DGuideEN>

DCC's DMPonline tool:
<https://dmponline.dcc.ac.uk>